

HARDANGERVIDDA

NOREGS STØRSTE
NASJONALPARK

DET STØRSTE HØGFJELLS- PLATÅET I NORD-EUROPA

Hardangervidda er eit særleg verdifullt høgfjells-område, og er Noregs største nasjonalpark. Området er viktig som tilhaldsstad for dei største villreinflokkane i Europa, og dei største delbestandane av mange fåtalige fugleartar i Sør-Noreg. Vidda byr på eit stort plantemangfald i skjeringspunktet mellom austlege og vestlege artar (kyst – innlandsartar). Fjellvidda med dei tusen sjøar er og eit eldorado for fjellvandrarar med telt og fiskestong. Spor etter mennesket sin bruk av naturen er framtrедande på Hardangervidda, både som sleper/ferdselsvegar, buer og stølar. Jakt- og fiskeressursane vert i dag aktivt utnytta av dei som bur rundt vidda.

Overnatting på vidda (KN)

NATUROPPLEVELSER

Med telt og fiskestong

Hardangervidda er eit eldorado for fjellvandrarar med telt og fiskestong. Området er kjent for sine mange fiske-rike vatn og vassdrag med fin fjellaure. Det finst flust av merka stiar og fleire betente, sjøbetente og ubetente turisthytter. Det er og høve til jakt på vidda. Hugs fiskekort og jaktkort.

Skiløper i uvær (SR)

Hardangerviddas uendelige utsyn er mektig (KA)

LANDSKAP OG GEOLOGI

Frå havbotn til fjellvidde

Hardangervidda er eit typisk høgfjellsplatå med lange flyer og bølgjande fjellparti. Berre i vest er fjella meir dramatiske. Det harde grunnfjellet i dei søraustre delane av nasjonalparken er restar av eit over 1 milliard år gammalt fjellandskap. Fjella forvitra og havet fløynde over slettene. Dei kalkrike bergartane i nordvestre delar av området vart avsette på havbotnen for 450-600 millionar år sidan. Seinare vart dei dekte av ei stor samanhengande fjellplate, "Skyvedekket". Havbotnen og skyvedekket vart pressa og folda, og eit nytt fjellandskap steig opp av havet. Under istidene vart det meste av denne fjellkjeda slipt ned til grunnfjellsunderlaget. Tilbake står Hardangerjøkulen og Hårteigen som markante restar.

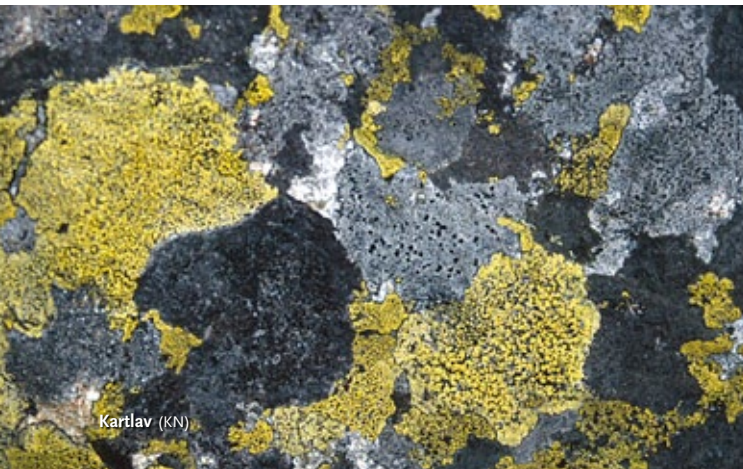
Raudsildre (NV)

PLANTELIV

Vindblåste rabbar

Som følge av berggrunn og klima vekslar vegetasjonen frå dei vestlege til dei austlege delane av vidda. Den vestre delen har meir nedbør og jamnare temperatur,

Kartlav (KN)

Fjellnøkleblom (NV)

slik at planteproduksjonen vert stor. Austvidda er langt mindre frodig. I snøfattige strok med mager berggrunn er vindblåste rabbar ein vanleg naturtype.

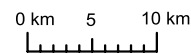
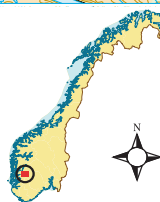

Hårteigen (NV)

TEIKNFORKLARING

	Fylkesgrense		Parkering		Campingplass
	Nasjonalpark		Overnatting		Betent turisthytte
	Landskapsvernområde		Serivering		Sjølbetent turisthytte
	Naturrestat		Nasjonalparksenter		Ubetent turisthytte

Villrein (KN)

DYRE- OG FUGLELIV

Dei største villreinflokkane i Europa

Hardangervidda vart isfri for om lag 9 000 år sidan. Lavdekket etablerte seg på den nakne marka og gav næringsgrunnlag for reinen. Frå vinterbeiteområda på austvidda trekkjer store villreinflokkar vestover om våren, der mykje nedbør og næringsrikt jordsmonn gjev gode sommarbeite med saftig gras for både rein og bufe. Tidleg i mai kjem dei drektige simlene fram til kalvingsområda. Vert reinen uroa då, kan det få store følgjer. Bukkar og ungdyr trekkjer ned og beiter i bjørkeskogen.

Utover sommaren er reinen på flukt frå mygg og brems, og fleire tusen dyr kan då vere samla på snøfonnene i høgare lende. Etter brunsten om hausten trekkjer dyra austover til dei forblåste lavheiene. Det er tilgangen på vinterbeite som set grenser for reinbestanden på Hardangervidda. Målet for villreinforvaltninga er å stabilisere vinterstamma slik at ho er tilpassa beiteressursane.

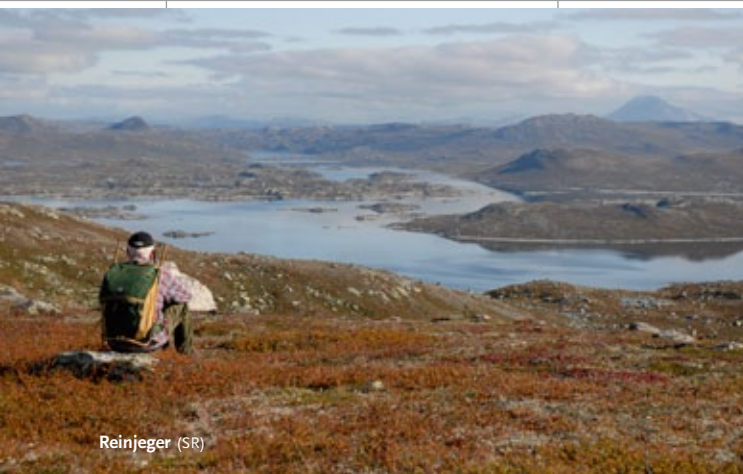

Røyskatt (KN)

Samanlikna med andre fjellområde i Sør-Noreg er det den flate utforminga med talrike vatn og våtmarker som kjenneteiknar Hardangervidda. Av den grunn finn vi her store og viktige bestandar av mange andefuglar og andre våtmarksartar. Særs viktige er hekkebestandane av storlom, bergand, sjøorre, svartand, boltit, temmincksnipe, dobbeltbekkasin og fjellerke.

Storlom (KOJ)

Reinjeger (SR)

Gamal hustuft (KN)

HISTORIE OG KULTURMINNDER

Mennesket og vidda

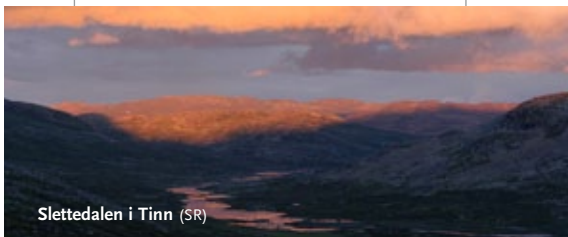
Truleg kom mennesket til Hardangervidda samstundes med reinen etter siste istid. Det er funne om lag 250 steinalderbuplassar – den eldste frå ca. 6 300 f.Kr. Folk skifta truleg bustad etter reinen sine vandringsruter. Mange av buplassane ligg ved flaskehalsar i landskapet der reinsflokkane på sine vandringar vart trengde saman, ofte ved innsjøar og vatn. I den eldste tida jakta dei med pil og boge, seinare nytta dei og drivfangst og dyregraver. Det botaniske materialet viser at vidda i periodar av steinalderen hadde spredt skog/ tre opp til 1100 – 1200 m. Funn frå steinalderutgravingar viser at dei jakta rein og rype, men her er og bein av elg.

Dei gamle ferdselsvegane (slepene) som kryssar vidda, har vore viktige bindeledd mellom Austlandet og Vestlandet. Vel kjent er den store Nordmannsslepa som går frå Veggli i Numedal til Eidfjord, med forgreiningar til Hol og Uvdal. Jakt- og fiskebuer, felæger og stølar ligg på vidda som minne om ei tid med harde levekår, då ressursane på Hardangervidda var ei naudsynt del av livberginga.

Også i våre dagar er naturressursane på vidda av stor verdi for bygdene omkring. Nasjonalparken skil seg frå andre nasjonalparker i Noreg ved ein sterk bruks-tradisjon og med mange bygningar og mykje privat grunn. Dette gjer at det er mykje motorisert ferdsel knytt til hausting av ressursar og vedlikehald av bygningar i tillegg til drift av turisthytter. Store saueflokkar vert kvart år sleppte på beite, og fiske og jakt er kjelde til avkopling og matauk for mange.

Rytter på Hardangervidda (SR)

Slettedalen i Tinn (SR)

I ein nasjonalpark er du naturens gjest

- Gå der du vil, på beina eller på ski. Alt som har motor er i utgangspunktet forbode.
- Rast der du vil, nytt gjerne telt for overnatting. Rydd opp etter deg, og ta med bosset heim.
- Du kan gjerne tenne opp bål, men hugs det generelle forbudet mot bålbrekking i skogsmark mellom 15. april og 15. september. Vis omsyn når du sankar ved.
- Du kan plukke bær, sopp og vanlege plantar til eige bruk. Vis omsyn til kulturminne, vegetasjon og dyreliv. Ta ekstra omsyn i hekke- og yngletida.
- Jakt og fiske er tillate som elles. Hugs jakt-/fiskekort. Ikkje bruk levande fisk som agn. Du må heller ikkje ta med deg levande fisk frå eit vassdrag til eit anna.
- Du kan ta med deg hund, men hugs at det er båndtvang heile året. Unnateke er bruk av hund til jakt i lovleg jakttid.

Kort om Hardangervidda nasjonalpark

Kvar:

Odda, Ullensvang, Eidfjord, Hol, Nore og Uvdal, Tinn og Vinje kommunar, Hordaland, Telemark og Buskerud fylke.

Slik kjem du til Hardangervidda nasjonalpark:

Tog til Geilo, Ustaoset eller Haugastøl.

Med bil: Rv. 7 over Hardangervidda, fleire stopp og avkøyringar til nasjonalparken. Rv. 40 frå Nore Uvdal til Geilo, fleire stopp og avkøyringar til nasjonalparken. Rv 364 over Tinn Austbygd. Ta av til Breisetdalen til parkering ved Stegaros eller Synken. Båt over Mårvatnet frå Synken til Mårbu. Rv. 37 til Møsvatn. Båt vidare til Mogen turisthytte. E 134 frå Haukeli til Jøsandal, fleire stopp og avkøyringar til nasjonalparken. Stamveg 13 frå Jøsandal til Brimnes, fleire stopp og avkøyringar til nasjonalparken.

Informasjon om overnatting og servicetilbod:

Lokale turistkontor i kvar kommune.

Destinasjon Eidfjord AS, tlf. 53 67 34 00, www.visiteidfjord.no

Hytter:

Det er 7 betente og 5 sjølvbetente turisthytter i nasjonalparken.

Tips:

Det er gode moglegheiter for lange vandringsturar, jakt og fiske i nasjonalparken.

Kart:

Turkart Hardangervidda 1:100000; tosidig med Vest- og Austvidda. Fleire kart i 1:50 000

Oppretta: 1981

Areal: 3422 km²

Tilliggjande verneområde:

Skaupsjøen/Hardangerjøkulen landskapsvernområde
Møsvatn Austfjell landskapsvernområde
Bjoreidalen naturreservat

Nasjonalparksenter:

Hardangervidda natursender Eidfjord, tlf. 53 67 40 00,
www.hardangervidda.org

Norsk villreinsenter sør, Skinnarbu, tlf. 35 08 05 80, www.villrein.no

Forvalting og oppsyn:

Fylkesmannen i Hordaland, Fylkesmannen i Buskerud og Fylkesmannen i Telemark, www.fylkesmannen.no

Tilsynsutvalet for Hardangervidda i Hordaland (tlf. 53 67 15 00), i Buskerud (tlf. 32 74 27 00) og i Telemark (tlf. 35 08 11 70)

Statens naturoppsyn Rødberg (tlf. 32 74 46 85) og Skinnarbu (tlf. 35 08 12 51)

Meir informasjon:

www.norgesnasjonalparker.no

ISBN (Trykt) 978-82-7072-999-9 ISBN (PDF) 978-82-8284-000-2

Layout: Guri Jermstad AS. Foto: Nils Valland (NV), Sigve Reiso/ Naturarkivet.no (SR), Kim Abel/ Naturarkivet.no (KA), Knut Nyland (KN) og Karl-Otto Jacobsen (KOJ)

Forsidebilde: Kvinnadalen (KN) og svart/hvitt: Hardangervidda (NV)

Baksidebilde: Fiskefangst (KN)

Trykk: GRØSET™

Nasjonalparker i Noreg – vår felles naturarv

Vi opprettar nasjonalparker for å ta vare på store naturområde – frå hav til fjell. For naturen sin eigen del, for oss og for komande generasjonar.

Nasjonalparkane rommar storslått natur med variert dyre - og planteliv, fossar og brear, høge fjell, endelause vidder, djupe skogar, vakre fjordar og kystområde. I tillegg finn du kulturminne som viser korleis områda vart brukte før.

I nasjonalparkane er moglegheitene for gode og spennande naturopplevingar mangfaldige. Bruk den flotte naturen vår – på naturen sine føresetnader.

Velkommen til Noreg sine nasjonalparker!

DIREKTORATET FOR
NATURFORVALTNING

www.dirnat.no